

XXXIX. évfolyam 14. szám.

Budapest, 1904. április 3.

NÉPNEVELŐK LAPJA

Nevelés-oktatásügyi és társadalmi hetilap.

A Magyar Tanítók Otthonának,
a Tanítók Országos Bizottságának és a Budapesti Tanító-testületnek

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ

Budapest, VII. ker., Damjanich-utca 34. szám,

Kiadó: **MAGYAR TANITÓK OTTHONA**

Budapest VIII., József-körút 8. szám

BUDAPEST, 1904.

ELEK LIPOT KÖNYVNYOMDAJA

VII., Kertész-utca 20.

Pfeifel Nándor

BUDAPEST,
VIII., Fhg. Sándor-tér 4.

Légszesz-, vízvezeték, angol
árnyékszék, fürdőszoba, va-
lamint bármely rendszerű
csatornázások berendezése.
Épület- és mindennemű
bádogosmunkák műhelye.

Költségvetéssel, fölvilágosi-
tással díjtalanul áll rendel-
kezésre.

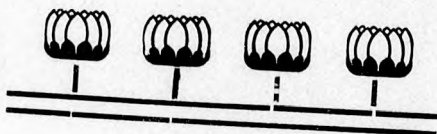
A legjobb

kárpitos és asztalos
butorok kaphatók

Stiller Ignác

kárpitos és díszítőnél,
a ki elvállal minden e
szakmába vágó munkát.

BUDAPEST, VII., Garay-u. 44.

IDEGEN NYELVEK

megtanulására

legjobb a Berlitz módszer.

A Berlitz iskolában (Erzsébet-körút 15. sz.)

ötös csoportban jelentkező tanítókat és
tanítónőket kedvezményes árért tanítják.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI- ÉS TARSADALMI-HETILAP

A MAGYAR TANITÓK OTTHONÁNAK,
A TANITÓK ORSZAGOS BIZOTTSAGANAK és a BUDAPESTI TANITÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KOZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetés: egy évre 12 korona, felévre 6 korona, negyedévre 3 korona.

FELELŐS SZERKESZTŐ: SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ.

Föltámadott!

Örvendező szivekből száll a diadalmi ének:

„Föltámadt Krisztus e napon! Alleluja!
Hála legyen az Istennek!”

A tavaszi fuvalom szárnyaira veszi a hívők örömeinekét. És meg-
telik a föld és az ég az Ő örök dicsőségével.

Őt ünnepli a nagy, az örök természet is.

Édes virágai, piciny füvecskéi kora kikelnek, fák fakadó rügye,
messziről hazatért dalos kis madarak, mind csak Őt köszöntik: Alle-
luja! Alleluja!

Akinek halálán gyászba borult a föld és az ég: annak dicső-
ségén örvendezik a teljes mindenség.

Akinek isteni homlokát töviskoszorú sebzé meg az egész világ
üdvösségeért: annak az egész világ, a teljes mindenség nyújt most
diadalmi koszorút.

Aki a rabszolgából embert, — az embercsordákból népeket és
nemzeteket alkotott: annak hódolnak ma a föld minden népei és
nemzetei. Aki meghalt és vértanu halálával megváltotta az egész em-
beriséget a szellemi és erkölcsi rabságból: hódolva ünneplik Őt a
rabságban nyomorgó, szabadságra törekvő lelkek.

Az Őt dicsőítő hozsannában, a föltámadás diadalmi énekében
megzendül a küzdő lelkek örök hitének szava: az Eszme örök! az
Eszme halhatatlan!

Üldözik — elárulják — keresztre feszítik — eltemetik, — — de
harmadnapon győzedelmesen fölkel sirjából! És megzendül az igaz
lelkek között a föltámadás hozsannája.

A kiválasztott apostolok pedig, ezt a hozsannát hangoztatván, mennek a világba — és tanítanak.

És a föltámadott Eszme diadalt arat mindenütt a földön

Nekünk, akik tanítunk, akik a föltámadott, az örök, a halhatatlan Eszmének vagyunk igaz apostolai, — nekünk legszentebb ünnepünk Husvét ünnepe. — Mi, akik az emberiség örök vallásának: az örök haladásnak vagyunk igaz papjai, a Husvét ünnepének eszmei tartalmából tápláljuk lelkünket. Ebből meritünk erőt napi munkánkhoz. Ez bátorít, ez buzdít nagy feladataink betöltésében. Nagy feladataink kétfelé ágaznak: nemzeti és általános emberiségi feladatokra.

A magyar tanítósnak ezt a két nagy feladatot azzal az okos bölcsességgel kell egybefoglalnia, amely a magyar nemzeti szellem kiváló sajátága. Felfogott és átvett a magyar nemzeti szellem a társadalmi fejlődés folyamán minden nagy eszmét, de ezeket olyképpen gyúrta és formálta át, hogy azokban magyarsága teljes erőben, meg nem gyöngítve nyilatkozhassek meg. Nagyértékű ereje ez a magyar nemzeti szellemnek; ez az erő a titka fönmaradásunknak és jövőnk nagyságunknak. Ellenségeink azzal vádolnak bennünket, magyarokat, hogy mi az európai civilizációval szemben közömbösen viseltetünk, ha abból a magunk önző céljaira semmi hasznot nem húzhatunk. Ez a vád igazi értelmében a mi dicséretünk. *Mert mi a kulturáris, a politikai sőt a vallási érzékből csak annyit fogadhatunk be, amennyivel magyarok lehetünk és maradhatunk.*

Ily felfogással bátran teljesíthetjük magyar népnevelői feladatunkat a modern eszméáramlatok és a szociális társadalmi küzdelmek közepette is. Nekünk tanítóknak, akik a társadalmi fejlődés tanításainak alapján állunk, nem szabad a világot mélyen érintő mozgalmakkal szemben szemethunynunk. Nekünk ezeket a mozgalmakat gyökerükben és a szociológia törvényei és szempontjai szerint kell megértenünk és mérlegelnünk. Mi nem tartozhatunk sem azok közé, kiknek szemében azok a mozgalmak forradalmi jelenségek, sem azok táborába nem állhatunk akik szerint azok a mozgalmak csak közgazdasági küzdelmek.

Mi azokban a mozgalmakban az emberiség örök küzdelmét látjuk az örök emberi jogokért!

És mi a feladatunk e küzdelemben?

A népnek a társadalmi munkára való oktatása.

Nagy és nemes feladat. Messiási feladat. — modern és gyakorlati értelemben: *a gyakorlati tudás fegyvereit adni a megváltott ember kezébe, akit az emberiség, a nemes eszmék magasabb szférájába fölemeltünk.* Ez a nagy feladat azonban legelső sorban a magunk szervezkedését teszi kötelességünké. Nem osztályvá való szervezkedést for-

gatunk elménkben. Nem gondolunk hierachikus szervezetre és hatalomra. A tanítóságnak rendi szervezkedése éppen demokratikus hivatásánál fogva szükségtelen. Hiszen mi a dolgozó társadalom szellemi munkásai vagyunk; köztük, értük, velük veritékező szerény, egyszerű emberek, akik a néptársadalom, a népállam eszméjét nem az egyoldalú osztályérdek szerint szolgáljuk; mi a napszámosban, a munkásban, a polgárban a haza és az emberiség egyenlőjogu tagját tekintjük. Így hát magunk sem akarunk külön osztály, külön rend lenni, s hogy mégis szervezkedünk, azt hivatásunk általános és nemzeti szolgálataért tesszük.

Azt, hogy a tanítóság anyagi és erkölcsi helyzetének emelése szintén nem a mi osztályérdekünk, — ma már köznapi felfogásu emberek is elismerik. Nekünk azért kell szervezkednünk, hogy a nagy eszmék és erkölcsi nagy igazságok a mi táborunkban, a mi körünkben, a mi szentélyeinkben: az iskolában, eleven életté, valósággá váljanak. Mert ha ezeknek kultusza, megalkuvást nem ismerő szolgálata a mi körünkben is naiv és impraktikus dolognak tekintetnék; ha a profán, a vásári, a köznapias életfelfogásnak a romboló hatása a mi táborunkba is beférkőzhetnék — hijával az erős, egységes szellemnek: akkor a föltámadás ünnepének magasztos szimboluma hamarost érthetlenné válna az emberek között.

Gyülekezzünk hát egybe, szervezkedjünk szerény, de magatudatos táborrá, amelyben a szabad, a független törekvések kultusza legyen mindennapi istentiszteletünk tárgya.

A haladás szolgálata a mi apostoli föladatunk. Ennek a magasztos föladatnak szolgálunk lehetetlen a szabad gondolkodás isteni erényének gyakorlása nélkül.

Gyülekezzünk egybe mi is, mint a föltámadott Eszme apostolai tették az időben.

Az az egyetemes gyülekezés, amelyet vezetőink már kihirdettek, legyen a magyar tanítóság pünkösöd-ünnepe!

Legyen az az egyetemes gyülekezés hatalmas megnyilvánulása a magyar tanítóság egységének; nyilatkozzék meg abban az egyetemes gyülekezésben a magyar tanítóság eltökélt akarata, hogy a maga erejét egybefoglalva, mint önálló és szabad társadalmi tényező, akarja föladatait betölteni.

A hatalmi körökkel mi szembezállni sohasem kívánunk; de törekvéseink független és szabad irányát velük szemben is megóvjuk.

Ezzel az elhatározással gyülekezzünk egybe. Összegyülekeztvén pedig, fogadjuk be szívünkbe a föltámadott Eszmét, aki ez igéekkel jelent meg tanítványai között, föltámadván: „Békesség nektek!”

Száva János.

Az egyetemes gyűlés előkészületei.

A nyári nagy tanitógyűlés iránt hétről-hétre általánosabb és melegebb lesz az érdeklődés. Azok is, akik kezdetben az idő rövidsége miatt és egyéb tekintetből némi aggodalmat tápláltak, ma már teljesen megnyugodva munkálkodnak a gyűlés sikere érdekében. S örömmel látjuk, hogy már mindenki annak a meggyőződésnek a hatása alatt áll, hogy a VI. Egyetemes Tanitógyűlés minden tekintetben legalább is méltó lesz eredmény tekintetében az elődeihez.

Az egyetemes gyűlés érdekében történt és történendő mozzanatokról a következőkben számolunk be:

1. A Rendezőbizottság választmánya.

Az egyetemes gyűlés Rendezőbizottságának választmánya március 24-ikén Nagy László elnökle mellett ülést tartott, amelyen fontos lépés történt az egyetemes gyűlésre jövő kartársak érdekében. Elhatározta ugyanis a választmány, hogy — mivel a gyermekpszichológiai kiállítás ebben az évben nem tartható meg — tanszerkiállítást fog rendezni az egyetemes gyűlés idejére, s a kiállítás munkálatainak vezetésére egy „kiállítási bizottság”-ot választott a Rendezőbizottság tagjai köréből. A „kiállítási bizottság” elnökül a választmány küldötttségileg dr. Verédy Károlyt, a főváros érdemes tanfelügyelőjét kérte fel, aki a legnagyobb készséggel vállalkozott e szép és nehéz feladatra.

A kiállítási bizottság tagjaiul a választmány a következőket választotta: 1. *Bardócz Pál*, 2. *Ember Károly*, 3. *Ember János*, 4. *György Aladár*, 5. *Peres Sándor*, 6. *Schön József*, 7. *Barza Albin*, 8. *Halász Sarolta*, 9. *Havas István*, 10. *Moussong Géza*, 11. *Sántha Lajos*, 12. *Sziklás Adolf*, 13. *Taxner Árpád*, 14. *Dobos János*, 15. *Szankó Béla*, 16. *Wilhelm Franciska*, 16. *Szöllössy Jenő*, 17. *Gáti György*, 18. *Romhányi Sándor*, 19. *Guttenberg Pál*, 20. *Müller Adolf*, 21. *Müller Antal*, 22. *Hajnal Adolf*, 23. *Trajtler Károly*, 24. *Éltes Mátyás*, 25. *Együd Lajos* és 26. *Krécsy Béla*.

A választmány a bizottságot felhatalmazta, hogy a szükséghez képest magát kiegészíthesse. A közoktatási miniszterhez pedig azzal a kérelemmel járult a választmány, hogy tegye lehetővé, hogy az egyetemes gyűlés idején az országos tanszermúzeum megtekinthető legyen.

2. Az Országos Bizottság.

A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának igazgatótanácsa március 25-én *Somlyay József* elnökle alatt ülést tartott. Jelen voltak: *Bursics Ernő*, *Cserhalmi Ferenc*, *Ember János*, *Ember Jenő*, *Gábel Jakab*, *Gerley Szevér*, *Gorzó Dénes*, *Gőző József*, *György Aladár*, *Hajós Mihály*, *Halász Sarolta*, *dr. Havas Gyula*, *Józsa Mihály*, *Kapy Rezső*, *Madarász László*, *Magyar József*, *Minke Béla*, *Moussong Géza*, *Nagy László*, *Schön József*, *Sretvizer Lajos*, *Szabó B. László*, *Száva János*, *Szentgyörgyi Lajos*, *Trajtler Károly*, *Ujváry Béla*, továbbá mint vendégek: *Bartha Péter*, *Guttenberg Pál*, *Sziklás Adolf*. — Ki-

mentésüket kérték: Dallos István, Benedek Vince, Sófalvi György, Sólyom János, Szalóky Dániel.

Elnök az ülés megnyitása után felkéri Szabó B. László titkárt, hogy a fizetésrendezés tárgyában készített memorandumot olvassa fel. — A felolvasás után Hajós M. titkár bemutatja a beérkezett s e tárgyat érdeklő javaslatokat. 1. A Kolozsmegyei T. E. a megokolásból ki kívánja hagyatni annak hangsúlyozását, hogy a társadalomnak kötelessége a tanítósággal szemben a fizetésrendezés, — hadd lássa be önmagától a társadalom ezt a kötelességét. 2. A Zólyommegyei T. E. a lakbér és $\frac{1}{4}$ hold kert illetmény sürgetése dolgában szólal fel. 3. A Délmagyarországi T. E. a nem állami tanítók fizetésrendezése tárgyában memorandumot szerkesztett, melyet beküldött azon kérelem kapcsán, hogy az Orsz. Bizottság szervezzen nagy küldöttséget és a kérvényt adja be. 4. A Pécsvidéki Tanítónők Egylete, mely újabban belépett az Orsz. Bizottságba, a tanítónők fizetését a tanítókéval mindenütt egyenlősíteni kívánja. 5. Az Árva és Szeretetházi Nevelők Orsz. Egyesülete azt óhajtja, hogy állapíttassék meg, hogy az árvaházak tanítói állami tanítók.

Szabó. B. L. memorandumum elfogadtatott. György A., Szentgyörgyi L., dr. Göcz József, Nagy L., Schön J. és dr. Havas Gy. hozzászólása után az előbb említett indítványok közül a 2., 4. és 5. sz. elfogadtatott. Az emlékiratot nagy küldöttség fogja átadni a kormány elnökének, a kultusz- és pénzügyminisztereknek és az országgyűlésnek.

Hajós Mihálynak a nyugdíj-revizio tárgyában bemutatott kérvényét Busics E., Minke B., Gábel J., Nagy L. hozzászólása után az ig. tan. elfogadta.

A VI. egyetemes tanítógyűlés szakosztályait megalakító bizottság jelentése szerint az egyetemes tanítógyűlés 3 napon át tartana; első nap és harmadik nap d. e. az egyetemes gyűlés, 1 nap d. u. és 2. nap egész nap a szakosztályok ülésznének. Az egyetemes gyűlés tárgyai lesznek: 1. A fizetésrenpezés. 2. A nyugdíj. 3. A népiskolai törvény reviziója. 4. A magyar nyelv tanítása. 5. Népnevelési Egyesületek.

A szakosztályok tárgyait a bizottság megállapodása szerint az ig. tan. soknak találta s arra kéri a bizottságot, hogy azokat redukálja.

Saskeőy József azon indítványát, hogy mozgalom indíttassék meg a tanítóknak a katonai szolgálat alól leendő felmentése tárgyában, az ig. tan. nem fogadta el. Gorzó Dénesné azon indítványát pedig, mely a rajztanítás új módszerének az egyetemes gyűlésen leendő bemutatására vonatkozik, a fentebb említett bizottságnak adta ki fgyelembevétel céljából az ig. tan.

Véleményét az egyet. gyűlés tétéleire nézve 24, az egyet. gyűlés napjára pedig 23 egyesület adott be.

*

Az Orsz. Bizottság az egyetemes gyűlés előkészítése érdekében április 5-ikén rendkívüli közgyűlést tart, amelyre a következő meghívót küldték szét:

MEGHIVÓ.

A Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága
f. é. április hó 5-én, (kedden) d. e. 9 órakor a
Tanítók Ferencz József Házában

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre az V. egyetemes tanítógyűlés kikül-
dötteit tisztelettel meghívjuk.

A rendkívüli közgyűlés tárgyai :

1. Elnöki megnyitó.
2. Jelentés az igazgatótanács működéséről.
3. Az egyetemes tanítógyűlés idejének megállapítása.
4. Jelentés a rendező- bizottság működéséről.
5. Pénztári jelentés.
6. Indítványok. (Indítványok 5 nappal előbb az elnöknél jelentendők be).

Ez alkalommal újra kérjük az egyesületek igen t. elnökeit, sziveskedjenek e hó végéig beküldeni javasla-
taikat az egyetemes gyűlés napjára vonatkozólag. Tud-
valevő, hogy kiadott felhívásunk értelmében junius hó
vége, julius eleje, és augusztus hó közepe van megje-
lölve időpontul ; ezek közül fog a rendkívüli közgyűlés
a beérkezendő vélemények alapján választani.

Az egyetemes tanítógyűlés tárgyaira vonatkozó ja-
vaslatok beküldésének határideje 1904. április 15.

Sajnálattal jelezzük, hogy az április 5-iki rendkívüli
közgyűlésre kedvezményes vasuti jegyeket küldeni nincs
módunkban.

Budapest, 1904. március hó 25-én.

Kartársi szives üdvözlettel

Somlyay József,

elnök.

Hajós Mihály,

titkár.

*

Az egyetemes gyűlésre tagokul újabban a következők jelentkez-
tek : 47. Simon Lajos Bp. 48. Bardócz Pál Bp. 49. Dobos János Bp.
50. Schröberl Antal Bp. 51. Bartos Rezső Bp. 52. Cséri József Bp.
53. Teleky János Zilah. 54. Kiss Ildebert Bp. 55. Tanos Sándor Bp.
56. Schuler Alajos Bp. 57. Kugler Sándor Bp. 58. Héczey Nándor
Bp. 59. Fehér József Bp. 60. Hunyadi Béla Bp. 61. Mártonffy Géza
Bp. 62. Ternyei Ferenc Bp. 63. Guttenberg Pál Bp. 64. Krasznay
István Bp. 65. Urbányi C. József Bp. 66. Palócz Endre Bp. 67. Hor-
váth Lajos Bp. 68. Horváth József Sorki-Palány, 69. Horváth Gyula
Olad. 70. Horváth Ernő Olad. 71. Hajós Mihály Bp. 72. Trájtler
Károly Bp. 73. Kapy Rezső Bp. 74. Jérza Mihály Bp. 75. dr. Havas
Gyula Ujpest, 76. Bartha Péter Ujpest, 77. Ember Jenő Bp. 78. Sret-
vizer Lajos Bp. 79. Moussong Géza Bp. 80. Cserhalmi Ferenc Bp.
81. dr. Gööz József Bp. 82. Szentgyörgyi Lajos Ujpest, 83. Gábel

Jakab Nagyvárad, 84. Ujváry Béla Bp. 85. Madarász László Bp. 86. Magyar József Bp. 87. Bursics Ernő Bp. 88. Ember Sándor Bp. 89. Ember Károly Bp. 90. Gyulányi Adolf Bp. 91. Leviczky Miklós Kis-Kun-Dorozsma. 92. Leviczky Miklósné Kis-Kun-Dorozsma.

*

Az Állami Tanítók Országos Egyesületének választmánya március 29-ikén Budapesten, a Ferencz-József-Tanítókházában tartott ülésén egyhangú határozattal azt az óhaját fejezte ki, hogy a VI. egyetemes tanítógyűlés július első napjaiban tartassék meg,

A tanítói pragmatika.

(Folytatás.)

Peres Sándornak az előző két számban közölt tervezetét az Orsz. Bizottság igazgatónaácsa az 1891. évi pünkösdi ülésén elfogadta s kitűzte a Bizottság Szent-István-napi közgyűlésének tételei közé vitatárgyul.

Időközben azonban Szabó Bugáth László a Népnevelők Lapjában erős vitát indított a Peres tervezete ellen, amely vitában többen vettek részt s amelynek következménye az volt, hogy az augusztusi közgyűlés a pragmatika ügyében döntő határozatot nem hozott, hanem az ügyet ismét kiadta az igazgató-tanácsnak azzal a „ szigorú utasítással, hogy a tanítók részletes szolgálati szabályzatát készítse el.“ Az igazgató-tanács az ugyanazon évi okt. 11-én tartott ülésén egy öt tagú bizottságot küldött ki ennek a „részletes“ pragmatikának az elkészítésére. A bizottság tagjai voltak: György Aladár, mint elnök, Szabó Bugáth László, mint előadó, továbbá Trájtler Károly, Nagy László és Somlyay József.

Az Orsz. Bizottságnak november 1-én tartott közgyűlése elé e bizottság már betérjesztette az előadó által készített s elfogadott munkálalatot, mely a tanítói pragmatika általános tervezetét a következő vázlatba foglalta:

Az elemi iskolai tanítók szolgálati szabályzatának általános tervezetlata.

I. FEJEZET.

A szabályzat célja és általános irányelvei.

E fejezetnek rövid, de világos paragrafusokban meg kell határoznia a tanítók szolgálati szabályzata által úgy az egyes iskolák és a tanítók, valamint általában a népnevelésügy érdekében elérni szándékolt célokat; továbbá hasonló rövideggséggel, de szabatossgággal, világossággal előre kell bocsátania azokat a főirányelveket, amelyeken az egész tervezet, mint alapokon, nyugszik.

II. FEJEZET.

A tanítói szolgálat meghatározása és minősítése.

A fejezet célja:

1. Meghatározandó, mikor s miáltal veszi kezdetét a tényleges tanítói létel; vagyis mikor, miáltal lép be az egyén a tanítói hivatalos szolgálat azon terére, ahol már az iskolai törvények, különösen a szolgálati pragmatika rendelkezései alatt áll. Kijelölendő a hivatali működést s a tanító magánszemélyiségét elválasztó határvonal; vagyis mik a hivatalos szolgálat határai, s mikor lép ki az egyén ennek a teréről?

2. Kijelölendő a tanító szolgálat-helye a közszolgálatok különböző köreiből s ezáltal meghatározandó, hogy a tanító a közszolgálatban lévő egyének mely osztályába tartozik?

A fejezetben érvényesítendő elv:

A tanítói szolgálat értéke s a tanítói állás tekintélye a népnevelésügy fontosságának, érdekeinek megfelelő színvonalra emelendő.

III. FEJEZET.

A tanítói pálya rangfokozatai s az egyes rangfokozatokba lépés feltételei.

A fejezet célja:

1. megszüntetni azokat a minden egyes, törvényes alap nélkül fenálló megkülönböztetéseket, amelyek tanító és tanító között ma szokásban vannak, s a fokozatos előmenetelt érvényesíteni a tanítói pályán, általánosan kötelező rangfokozatok törvényes megszabása által.

2. Szigorúan körülírni azokat a körülményeket, amelyek a tanítónak az egyik fokozatból a másikba lépésre nemcsak jogot adnak, de az előléptetést az iskolafentartókra kötelezővé teszik.

A fejezetben érvényesítendő elv:

A tanítói állások szervezete olyan legyen, hogy az úgy a közszolgálatban kívánatos rend érdekeit, mint az egyéni nemes ambíciót kielégítse.

IV. FEJEZET.

A tanító hivatalos beiktatása.

A fejezet célja:

Megállapítani, hogy a tanítói állásra kinevezettek vagy megválasztottak hol, mikor, ki által, mely hivatalos vagy nem hivatalos személyek jelenlétében, s mily módon vezetendők be a hivatalos élet tényleges körébe.

A fejezetben érvényesítendő elv:

A tanítói tekintélyt a közönséggel szemben, valamint a tanítói szolgálat jelentőségét az ezen pályára lépő egyének előtt a fontosabb közszolgálati ágakban szokásos hivatalos és ünnepies *beiktatás* által is emelni kell.

V. FEJEZET.

A tanítók fizetése és díjazása.

A fejezet célja:

Tüzetesen megállapítani a tanító hivatalos munkáját járó rendszeres fizetéseket mindegyik rangfokozat számára a természetben vett élvezményekkel és időszaki pótlékokkal együtt; továbbá: azon díjazásokat, amelyek az állandó fizetés mellett a tanítót egyes esetekben előforduló hivatalos ténykedésért megilletik.

A fejezetben érvényesítendő irányelvek:

A tanító fizetése olyan legyen, hogy az általa szolgálta nagyfentosságu nemzeti ügyet anyagi gondok nélkül, osztatlan erővel szolgálhassa.

2. A tanítói fizetés a fokozatossági elv alapján rendeztessek.

3. Természetbeli illetményül csak olyasmi engedhető meg, ami a tanítói tekintély kisebbitésére nem szolgálhat.

4. A tanítótól nem kívánható, hogy költséggel járó hivatalos ténykedést a már megszolgált fizetése terhére végezzen, s így minden munkája esetről-esetre külön díjazandó.

VI. FEJEZET.

Az iskolai szorgalmi idő.

A fejezet célja:

A legnagyobb részletességgel és pontossággal megállanítani az egész évre vonatkozólag azt az időt, melyet az iskola a tanításra s azt, amelyet szünetelésre tartozik fordítani.

A fejezetben érvényesítendő irányelvek;

1. A szorgalmi idő megállapításánál döntő főszempont, hogy valamennyi iskola lehetőleg egyenlő munkát végezzen.

2. A szünetidő megállapításánál figyelembe veendő a különböző jellegű iskolák speciális körülményei, valamint a fontosabb helyi viszonyok.

3. számot kell vetni oly körülményekkel is, melyek rendkívüli szünetelést igényelhetnek s megállapítani, hogy ily esetekben kiknek s mennyi ideig tartó szünetelésre van joguk engedélyt adni.

VII. FEJEZET.

A tanítói kötelességek s hivatali hatáskörök.

A fejezet célja:

Tüzetesen körülírni, mire kötelezi az egyént a tanítói állás; továbbá világosan körvonalozandók a tanítói szolgálat különféle alkalmazottainak, illetőleg tényezőinek hatáskörei. E fejezet céljához tartozik tehát alcimek alatt kijelölni minden rangfokozat kötelességeit s hivatali hatáskörét; különösen:

A. Az osztott iskolánál:

a) az osztály tanító.

b) a vezető vagy igazgató,
c) a testület kötelességeit, illetőleg egyenként és egymással szemben mindegyiknek a hatáskörét.

B. Az osztatlan iskolánál a tanító kötelességeit és hatáskörét. Ahol két vagy több osztatlan iskola van, az itt alkalmazott tanítók viszonyát egymáshoz, kötelességüket egyenként s mindegyiknek a hatáskörét.

A fejezetben érvényesítendő irányelvek:

1. A tanítótól a legszigorubb lelkiismeretesség, rend, pontosság és hivatali fegyelem kívántatik.

2. Biztosítandó az egységes, egyetértő, összhangzatos, kollégialis működés az iskola összes tényezői között.

3. Meggátolandó a személyes aspirációknak, egyéni egyoldalúságoknak az iskola közérdekei fölé kapaszkodása.

4. Minden alkalmazottal szemben szigoruan érvényesítendő ugy az anyagi, mint a hivatali felelősség minden tekintetben.

VIII. FEJEZET.

Tanítói jogok és joghatáskörök.

A fejezet célja:

Meghatározni, hogy a VII. fejezetben körülírt szigoru kötelességek teljesíthetésének biztosítása végett kitől mit követelhet a tanító. Továbbá kijelölni, hogy az egyes iskoláknál működő különféle tényezők joghatásköre önállóan és egymással szemben mire s mennyiben terjed ki.

A fejezetben érvényesítendő irányelv:

Akiktől közérdekű s nagyfontosságú kötelességek teljesítését szigoru felelősség mellett kívánjuk, azokat önnálló és hathatos jogkörok biztosítása által képesekké is kell tennünk e nagy felelősséggel járó nehéz feladat teljesítésére.

IX. FEJEZET,

A tanítói szolgálat védelme.

A fejezet célja:

Törvényes biztosítékokat állítani fel arra nézve, hogy a tanítói szolgálat rendes menete jogtalan és hivatlan beavatkozásokkal zavarható, a tanító hivatalos cselekményeiért illetéktelen oldalról megtámadható, felelősségre vonható, hivatalos eljárása közben bántalmazható ne legyen. Meghatározandó, kik, mikor, miért, mi módon, milyen védelmet tartoznak nyújtani, illetőleg megtorlást szerezni ily esetekben.

A fejezetben érvényesítendő irányelv:

Az iskola, illetőleg a tanító hivatalos ügyeibe csak arra rendelt hivatalos tényezők avatkozhatnak. Magánfelek minden körülmény között csak az illetékes hatóságok útján és által érvényesíthetik a tanítók hivatalos eljárásával szemben kifogásaikat, észrevételeiket.

X. FEJEZET.

A tanítói állás biztosítása.

A fejezet célja:

Bármily jellegű iskolához törvényes módon alkalmazott tanítót

biztosítani arról, hogy hivatalos kötelességeinek buzgón megfelelvén, üldöztetésnek semmi oldalról kitéve nem lehet s becsülettel betöltött állását semmiféle magántekintetek, rosszakaratu vagy hatalmaskodó befolyások el nem vehetik.

A fejezetben érvényesítendő irányelv:

A tanító nem az iskolafentartók vagy iskolai hatóságok érdekeit szolgálja, hanem a nemzeti közügynek, a nemzet közművelődése ügyének szolgálatában állván: állását csak az országos törvények mérlegén igazságot osztó, független bíróság ítélete következtében vesztíheti el.

XI. FEJEZET.

A tanítók fegyelmi ügye.

A fejezet célja:

A fegyelmi vétségek kimerítő, minden félreértést kizáró, részletes és világos megállapítása, fegyelmi büntetés módzatainak megszabása, a fegyelmi hatóságok kijelölése és a fegyelmi eljárás szabályozása.

A fejezetben érvényesítendő elv:

A legkevésbé is érdekelt felek feltétlenül kizárandók a fegyelmi eljárás minden mozzanatából. A vizsgálatról kezdve a végső, a döntő fórumig független bíróság legyen biztosítva bármily jellegű iskola tanítójának fegyelmi ügyében.

XII. FEJEZET.

A tanítók előléptetése.

A fejezet célja:

Felsorolni mindazokat a tulajdonképi tanítói szolgálat körén kívül eső, de közoktatási térre tartozó állásokat, amelyek a tanító előtt előléptetésül nyitva állnak: megszabni ez előlépés feltételeit oly módon, hogy adott körülmények között az előlépés a multban betöltött szolgálatnak egyenes folyománya legyen s az előléptetés az iskolatartóknak kötelességévé váljék.

A fejezetben érvényesítendő irányelv:

A közoktatásügy igazán helyes irányban csak akkor fejlődhetik, ha a közszolgálatok ezen terén is a legalsóbb foktól a legfelsőbbik elméletileg és gyakorlatilag teljesen képzett szakemberek kezébe kerül a közoktatás minden ágazata.

XIII. FEJEZET.

A tanítók viszonya az iskolaszékekhez (gondnokságokhoz.)

A fejezet célja:

Az iskolaszékek (gondnokságok) működését összhangba hozni az iskola igazi érdekeivel, e testületek erkölcsi erejét egyesíteni az iskola személyzetének hivatalos kötelességből kifolyó törekvéseivel, megszüntetni az ellentéteket a testületek és a tanítóság között a kötelezett összhangzatos együttműködés által.

A fejezetben érvényesítendő irányelv:

Az iskolaszékeknek (gondnokságoknak) nem az a hivatásuk, hogy a tanítók hivatalos működése felett rendőri felügyeletet gyakoroljanak, hanem, hogy úgyszeretettel támogassák őket törekvéseikben. Az iskolaszékekben (gondnokságokban) tehát nincs helye oly egyéneknek, akik a feladatnak erre az álláspontjára helyezkedni nem tudnak.

XIV. FEJEZET.

Állami és községi tanítók viszonya a községhez.

A fejezet célja:

Kijelölni az iskolaügy helyzetét a község közügyei között s ez által a tanító hovátartozóságát a községi közügyek szolgálatában állók körében. Megszabni a tanítónak a helyzetéből kifolyó jogait és kötelességeit. Megállapítani azokat a körülményeket, amelyek között a tanító a községi hatósági közegekkel közvetlen érintkezésbe tartozik lépni; viszont feltüntetendők azok a körülmények, amelyek között a hatóságok tartoznak az iskolával, illetőleg a tanítóval közvetlenül érintkezni.

A fejezetben érvényesítendő irányelvek:

1. Az iskolaügy az elsőrangú közügyek sorába tartozván, az egész község népnevelési érdekeit szolgáló iskola vezetője a község egyéb közügyeit vezetőik sorába tartozik.

2. A községi hatóságok az iskola szakügyeibe nem avatkozhatnak; de, mint közérdek szolgálatában álló intézményt, egyéb tekintetben felelősség mellett támogathatják.

3. Az iskolai illetőleg a tanító hivatali tekintélye minden érintkezésnél szem előtt tartandó.

(Folytatás köv.)

Az Otthon köréből.

1. A választmány ülése.

Az Otthon választmánya március 25-én délután három órakerülést tartott Szabó Bugáth László h. elnök elnöklése alatt. Az ülés célja volt az ez évi rendes közgyűlés előkészítése. Az apró elnöki előterjesztések után Gyurics Géza, a gazdasági bizottság elnöke a helyiség esetleges kibővítése ügyében tett előterjesztést, amiben azonban a választmány nem határozott, hanem az elnökségre bízta, hogy ezt az ügyet igyekezék az Otthon érdekében a leghelyesebben megoldani.

Ezután az Otthon anyagi ügyeiről tette meg jelentését Barca Albin, a pénzügyi bizottság elnöke s bemutatta az 1903. év mérlegét és zárószámadását. (Mindegyiket már a múlt számban közreadtuk. — Szerk.) A választmány mindezt helyesléssel tudomásul vette s a maga nevében terjeszti a közgyűlés elé.

Az évközben lemondás folytán megüresedett két titkári állásra nézve a választmány azt javasolja a közgyűlésnek, hogy a jövő évben megejtendő általános tisztújításig bizza meg a titkári teendők végzé-

sével *Kemény Simon* és *Molnár Gyula* tagtársainkat, akik az elnökség megbízásából eddig is ezt a munkakört ideiglenesen betöltötték.

Most *Bánó József*, az Otthon elnöke kérte a választmányt, hogy — mivel egészségi állapota semmi szin alatt sem engedi e tisztének tovább viselését, — gondoskodjék az elnöki állás betöltéséről is.

Nagy László a választmány nevében mély fájdalommal fogadja érdemes elnökünknek ezt a kijelentését, ; megemlékezik azokról a nagy szolgálatokról, amelyeket *Bánó József* tett ennek a szabad intézményünknek. Sajnálja, hogy nem kérheti őt maradásra, mivel — a körülményekből folyó erős elhatározását ismerve — tudja, hogy ez hiábavaló volna. Kéri a választmányt, gondoskodjék módokról, amelyek által hálánkat leróhassuk távozó elnökünk iránt.

Szabó Bugáth László úgy érzi, hogy neki most kötelessége volna az elnöki székből felállni s egy meleg kézszorítással köszönetet mondani a bucsuzó elnöknek. De nem teszi, mivel azt még erősebben érzi, hogy ezzel nagyon keveset tenne *Bánónak* nagy érdemeivel szemben. Utal arra a történeti körülményre, hogy a volt Kaszinónak s a volt Népmvelők Egyesületének fuzionálása s ennek nyomán az Otthon megteremtése *Bánó* nélkül nem történhetett volna meg. Őt tehát nemcsak az Otthon első elnökének, hanem egyszersmint az Otthon megteremtőjének tekinthetjük. Javasolja: tegyen a választmány a közgyűlés előtt indítványt, hogy *Bánó Józsefet*, mint az Otthon megteremtőjét és első elnökét tiszteletbeli taggá válassza.

A választmány ezt a javaslatot ovációszerű helyesléssel magáévá teszi. Az elnöki tisztség betöltésére nézve pedig megbizsa az elnökséget, hogy ajánljon valakit (egyetlen egy személyt) a közgyűlésnek az elnöki tisztségre.

Végül a választmány a közgyűlés idejéül április 21-ikét tűzte ki és jóváhagyta *Bánó Józsefnek* azt az intézkedését, hogy az elnöki teendőket a közgyűlésig *Szabó Bugáth László* vezesse s a közgyűlésen ő elnököljön.

2. A pedagógiai szakosztály ülésai.

Az Otthon neveléstudományi szakosztálya folyó évi március hó 10-én, 12-én és 17-én este 7 órakor saját helyiségében *Ember Károly* lovag elnöklésével ülést tartott, a melyen *Budinszky Károly* sz. f. tanító ismertette görögországi tanulmányutját.

Igen szép, magvas és tanulságos előadását közelebbről ismertettünk fölösleges, mivel a szakosztály kiadványában az előadása egész terjedelmében meg fog jelenni.

Utána *Gabel Gyula* sz. f. tanító ismertette saját irva-olvasás módszerét, melyet a szakosztály kérelmére tüzetesebb tanulmányozás és bírálat céljából meg fog ismételni.

Március 26-án népes értekezletet tartott, amelyen *Székely János* vezetőtanító tartott érdekes felolvasást. Otthonunkban igen pezsgő élet folyik, amelyről a nagyvilág is tudomást vesz. Előadó is sorompóba lép. „A történelem tanításának iránya és szelleme“ című értekezésével.

Előadásának alap gondolatát röviden a következőkben fejezhetjük ki: „A történelem tanításának a mai, főképen politikai és hadi törté-

nelem helyett inkább művelődéstörténeti irányúnak kell lennie s benne a humanizmus szellemének kell megnyilvánulnia.

Nemcsak háborúnak vannak hősei, hanem a munkának, a művelődésnek is; azok is mutathatnak fel vértanukat.

Amit az emberek a világon nagyot, szépet, dicsőt alkottak, az mind a szorgalom, a munka eredménye.

Magyarország története tanításában a magyar nemzeti érzés és a magyar kultúra fejlesztése legyen a fő cél, ezekkel hazánk nemzetiségeit magunkhoz bilincseljük s békés eszközökkel vivjük ki mindazt, amit fegyverrel el nem érhetünk. Az értekezés élénk vitát keltett, melyben először *Peress Sándor* szólalt fel. A történelem tanítására vonatkozólag az előadóval teljesen egyetért. Tisztán politikai történelem tanítása nem elég; kell, hogy a művelődéstörténeti rész is legyen karolva.

A művelődéstörténelem nagy alakjait részben ismerteti az olvasókönyv. Ezt kell a kulturális nevelés céljának megfelelő irányban fejleszteniünk.

Nem szeretné, ha művelődéstörténete címen beleszurnának olyan dolgokat, amik a történelem egységét, a nemzet korszakos életét elapróznák.

Ne tisztán csak a nagyokat szemléltessük, vegyünk a nép életből is jeleneteket.

Elnök köszönetet mond előadónak magas színvonalon álló előadásáért, melyből kitűnik, hogy a népiskolának nem csak tanítani, hanem nevelnie is kell, ami ez ideig hiányos volt. Az előadó nemcsak a mulasztásra, hanem azon módozatokra is rámutat, amelyekkel ezen javítani akar.

Az elhangzott elveknek a gyakorlatban is érvényt szerezhetünk majd a jövő hóban, amidőn a szakosztály a f. tanterv munkálatait fogja bírálat alá venni. Azért ajánlja, hogy előadó indítványát is tegye át a szakosztály arra a gyűlésre, amidőn a történelem tanításával fogunk foglalkozni.

3. Az április 13-iki estély.

Az Otthon vigalmi bizottsága — támogatva az e célra alakult nagyszámú hölgybizottsággal — kitaró buzgalommal fáradozik azon, hogy a művészt a lehető legfényesebben sikerüljön. Már eddig a legkiválóbb művészek és művésznők közreműködése van biztosítva.

A nagy hét folyamán a rendezőbizottság küldöttségileg kereste fel a kormány tagjait s a fővárosi polgarmestereket és tanácsosokat, akik igen szívesen fogadták a küldöttséget és határozottan megígérték megjelenésüket. *Bárczy István* tanügyi tanácsos a hét folyamán külföldre utazott ugyan, de megígérte, hogy ezt a tanulmányútját félbeszakítva, 12-ikén visszatér, csakhogy estélyünkön jelen lehessen. A fővárosi kartársak körében is oly általános az érdeklődés, hogy alig lesz valaki, aki az április 13-iki estélyről hiányoznék.

A rendezőbizottság április 7-én este 7 órakor ülést tart a végső intézkedések megtétele céljából.

Azokat, akik a körmagyar előadásában részt akarnak venni, felkéri a rendezőség, hogy április 6-án, 7-én, 8-án és 9-én (szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton) este pont 7 órakor tartandó próbákön az Otthon nagy termében megjelenni sziveskedjenek.

4. A nőnevelési szakosztály.

Érdekes és aktuális témával foglalkozó gyűlése volt a Magyar Tanítók Otthona „Nőnevelési Szakosztályá“-nak március 24-én, melyen *Simon Lajos* „A tanítónők egyenjogúsítása a férfitanítókkal“ címen tartott felolvasást.

Az érdeklődők között különösen sok hölgy vett részt és lelkesen megéljenezték az előadót. (A felolvasás egész terjedelmében megjelenik lapunkban.) Hozzászólónak elsőül jelentkezett *Fischer Sarolta*, ki elfogadja és igen helyesli *Nagy László* elnöknek azt az indítványát, hogy a szakosztály elvben hozzájárul a nők egyenjogúsítását védő felterjesztéshez. *György Aladár* szerint nem minden nő alkalmas az igazgatói állásra; különben is a nők jelenleg a társadalmi ténykedésben nem igen vesznek részt. Ehhez idő kell. A nőnevelési szakosztály önmagának mondana ellent, ha *Simon Lajos* előadását, tanulmányát nem pártolná és elvileg nem fogadná el. Be kell adni a memorandumot, ha nem is lesz egyhamar fogantja, de legalább ki lesz tűzve a zászló és lesz irányadó. Helyesli a felolvasónak nézetét s mindenben pártolja az indítványt. *Dorogsághy Dénesné* lelkesen üdvözli *Simon Lajost*, megköszöni neki azt a nagy munkát, melylyel ő a nők helyzetét tanulmányozza. Ő nem közönyösségnek tudja be azt, hogy a nők nem igen játszanak szerepet a társadalomban, hanem igenis azon elkényeztetésben, melyet ők a régi jó világ lovagias nőket minden komoly s nehéz dologtól megkímélő férfiaiától nyertek. A mai idő, midőn a nők már nincsenek annyi jóval ellátva, jobban önállóbbak s mire kell, meg fogják állni helyüket csak úgy, mint férfi-kollegáik. *Komárom Erzsébet* bocsánatot kér *György Aladártól*, kit mindig a tanítónők tagjainak védőjeül ismert, hogy kénytelen kijelentése ellen felszólalni. Nem áll az, hogy a tanítónők zöme csak kenyérkeresetül használja az állását. A tanítónő lelkesedéssel, ambícióval, s nagyon sokszor őszintébb szeretettel látogatja iskoláját és tanítja növendékeit, mint a férfiak. *Simon Lajos* felel erre és tapasztalataival bizonyítani tudja a tanítónők buzgóságát és legtöbbször csodálatos kötelesség érzetét.

Hozzászóltak még *Nemecskay Irma* és *Szemere Ilona*. Végül *Nagy László* elnök indítványára egy bizottság alakult, melynek tagjául választottak: *Dorogsághy Dénesné*, *Fischer Sarolta*, *Hegedűs Leona*, *Komárom Erzsébet*, *Nemecskay Irma*, *Szemere Ilona* és *Simon Lajos*, akik ősszel egy nagyobb tanulmányban tüzetesebben fognak a fenti kérdésnek elfogadott határozataival foglalkozni és azt az illetékes felsőbb hatóságnak figyelembe ajánlani.

VEGYESEK.

— **Az Akadémia köszönete.** A M. Tud. Akadémia március 28-án tartott összes ülésén a br. Wodianer alapítványnak ezer-ezer koronás jutalmát *Mathiász* József nagymihályi igazgatótanítónak és *Marosán* Kornél aranyos-megyesi tanítónak ítélte oda. Ugyanez alkalommal az akadémia összes ülése a M. T. Országos Bizottságnak „szíves közreműködéséért és azon becses felvilágosításokért, melyeket képviselői a jutalom odaitélésére hivatott bizottságnak adtak” köszönetét nyilvánította. A köszönetnyilvánító-levél br. *Eötvös* Loránd elnök aláírásával márc. 30-án érkezett az Orsz. Biz. elnökségéhez.

— **Kitüntetett tanító.** *Ekker* Antal fővárosi tanítót 40 éves szolgálata alatt szerzett érdemei elismerésül arany-éremkereszttel lett kitüntetve. A király ajándékát dr. *Verédy* Károly tanfelügyelő március 25-én a józsefvárosi előjáróság épületében nyilvánosan, szép ünnepség mellett tüzte az érdemes férfiú mellére. Az ünnepséget *Heltay* Ferenc országgyűlési képviselő nyitotta meg az ünnepelt érdemeit méltató beszéddel. Ezt követte az éremkereszt feltűzése, mely után *Molnár* Viktor államtitkár a miniszter nevében, *Festetich* Géza gróf a főváros nevében, *Vargha* Pál igazgató-tanító a Madách-utcai iskola tanítótöbbsége nevében üdvözölte a királyi elismerésben részesült kartársat. Üdvözlő szavakkal járultak még hozzá: *Tanos* Sándor, a fõv. tanítószék nevében, *Száva* János a M. T. Otthona nevében, *Sántha* Lajos a Budapesti Tanítók Segítőegyesülete nevében. Végül az Otthon Dalosköre *Nohn* Nándor karnagy vezetése alatt a szöveget énekelte.

— **Iskolai hangverseny.** A székesfõv. VII. ker. aréna-uti elem. fiúiskola tantestülete 1904. évi április hó 16-án (szombaton) az iskola tornatermében, a VII. ker. napközi otthon és saját tantestületi könyvtára javára, jótékony célú hangversenyt rendez. Kezdeté esti 7 órakor. Családjegy (3 személyre) 5 kor., személyjegy 2 kor. Jegyek az iskola igazgatójánál, valamint a rendezőbizottság összes tagjainál válthatóki

— **Uj tagok.** 1904. március havában az Otthonba a következők léptek be tagokul: *Donáth* Nándor, *Schneider* Károly, *Tóth* József, *Móricz* István, *Móricz* Dezső, *Szakály* Irma, *Zsoldos* Rezső, ifj. *Czike* Győző, *Halácsi* Antal, *Szederkényi* Samu, *Klestitz* Mátyás, (Tolmácsról) *Faragó* Mária (Szank) *Székely* Andor. — Az év első negyedében az új tagok száma 43. Amikor új tagjainkat kartársi szeretettel üdvözöljük, felkérjük összes tagtársainat, igyekezzenek Otthonunknak egy-egy új tagot toborozni.

— **Eljegyzés.** *Zombory* Béla fõv. kartársunk jegyet váltott *Köváry* Sárika fõv. kartársnõnkkel. Kisérje frigyüket az Egék áldása.

Tartalom.

— Fõltámadott. — Az egyetemes gyűlés előkészületei. — A tanítói pragmatika. — Az Otthon köréből. — Vegyesek.

Laptulajdonos: a Magyar Tanítók Otthona.